

ÅRSRAPPORT

2001

TELEMARK BOTANISKE FORENING

Blomstrende sommerminner.

Ved foreningens medlemmer.

Onsdag 17. januar på Mule Varde.

Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

Ca 25 personer var møtt opp til dette tradisjonsmøtet der foreningens medlemmer hadde anledning til å presentere sine sommerminner. Tradisjonelt har det vært tatt med mye bilder til disse kveldene, og også denne gang ble kanskje bildeantallet i overkant for noen. Men, det er leit å måtte avvise medlemmer som har satt opp lysbildeserier, derfor valgte vi også denne kvelden å vise tålmodighet, og se på det som var brakt med. Og, det ble en aften fylt av en rekke spennende opplevelser og botanikk.

Roger Halvorsen hadde med bilder fra distriktet med f. eks. legepestrot fra Kjørbeekkhøgda. Ellers hadde han med bilder fra diverse turer slik som av fargeginst og dvergseradella fra Danmark, dvergekjempe fra Öland og kongsbregne og sumpfiol fra Blekinge.

Ellers viste han tilfeldige plantefunn fra distriktet slik som ramtillablom fra Larvik.

Kjell Thowsen startet med snøstjerneblom og snøarve fra Søndre Knutshø. Fra Danmark fikk vi bl. a. se skorem, strandloppeurt, ormeaks og smalsvineblom (de tre siste hadde vi lett etter på Langeland, uten å finne dem). Han forklarte også forskjellen mellom grønnflangre, snauflangre og breiflangre. Ellers viste han bilder fra vårt distrikt, med f. eks. buskvikke fra Kragerø.

Karl J. Gundersen legger vekt på det fotografiske og vakre når han tar sine bilder. De var hovedsakelig hentet fra vårt distrikt. Vi fikk bl. a. se flueblomst fra Hovet, rød skogfrue fra Langesund og en rekke andre praktfulle bilder av landskapet i vårt område.

Øyvind Skauli legger vekt på det vakre og på mangfoldet i naturen når han tar sine bilder. Det ble ikke bare bilder fra siste sommer, men like mye bilder fra de siste tiårene. Og han viste ikke bare bilder med botanisk tilsnitt, men den fugleelskeren som han er, ble det også en rekke spennende fuglemotiver. Vi fikk f. eks. se smalmarihand, myggblom, evjesoleie og myrsanger. Han avsluttet med et bilde av minnestøtta ved Luksefjell kapell.

Christian Kortner viste bilder fra TBF's turer og andre utflukter i distriktet. Fra Homborsund fikk vi se narmarihand og kusymre. Fra Grønnåsen fikk vi bl. a. se falkbregne og søstermarihand. Fra Ulefoss fikk vi se hvitfrytle og fra Kilen finnmarksports. Ellers ble det f. eks. vist rødsvæve, hvit mørkkongslys og kronvikke.

Bjørn Erik Halvorsen viste bilder fra sitt siste opphold i Brussel. For uten botaniske inntrykk fra Brussel med besøk i de kongelige drivhus i Laken og "Den Blå Skogen" (Hallenboos) med et teppe av klokkeblåstjerne, hadde han bilder fra turer til Dinant ved Meuse-elven og Aalen i Syd-Tyskland.

Aktivitetskveld. Fotoamatørens kveld.

Mandag 5. februar hjemme hos Målfrid og Rolf Ergon.
Referent: Christian Kortner.

Dette møtet var som mange av våre faste møter egentlig lagt til Mule Varde. Der var imidlertid vannet frosset slik at møtet var nær ved å måtte avlyses. Takk til Rolf og Målfrid som heldigvis var kommet for å delta og på sparket inviterte alle de fremmøtte med hjem. Kaker ble kjøpt inn og kaffe kokt, så litt forsinket kunne 17 deltakere benke seg for å se på lysbilder. 4 av medlemmene viste bilder og det var stor variasjon. Det var godt å se bilder fra mer solfylte og varme dager denne iskalde februarkvelden.

Odd Magne Langerød viste bilder fra Kreta med mange flotte orkideer.

Karl Gundersen viste bilder i storformat fra turer i Telemark. Kan neppe kalles amatør!

Kjell Thowsen viste bilder fra ulike fjellturer i Norge.

Christian Kortner viste bilder fra Gotland og Øland.

Årsmøte.

Fredag 23. februar på Jarseng Sportsstue.
Referent: Charlotte Bakke.

SAKSLISTE:

Hovedforeningssaker:

Valg av dirigent og referent.

Årsmelding for 2000.

Regnskap for 2000.

Årsplan for 2001.

Budsjett for 2001.

Fastsettelse av kontingentsats til hovedforeningen og Blyttia-pris for 2001.

Valg.

Avdellingssaker:

Årsmelding for 2000.

Regnskap for 2000.

Fastsettelse av avdelingens kontingentandel.

Forslag til årsmøtet.

Valg.

Det var 29 fram møtte på årsmøtet, hvorav 28 var stemmeberettigede.

Møtet ble åpnet av Esther Broch.

Innen selve årsmøtet startet, ble det holdt ett minutt stillhet over fem medlemmer som var gått bort siste år: Ellen Fagereng, Odd Isaksen, Hjørdis Narvestad, Svenn Stordalen og Christen Knudsen.

Hovedforeningssaker:

Esther Broch ble valgt til dirigent og Charlotte Bakke til referent.

Årsmeldingen for 2000 ble lest opp. Det var ingen bemerkninger til denne.

Regnskapet for 2000 og kassererens kommentarer til dette, ble godkjent.

Årsplan for 2001 ble godtatt uten bemerkninger.

Budsjett for 2001 ble godkjent.

Hovedstyrets forslag til kontingentandel NBF og Blyttia-pris for 2001 ble godtatt uten bemerkninger.

Valgkomitéens forslag til kandidater til hovedstyre og revisorer fikk full tilslutning (28 stemmer).

Avdelingssaker:

Årsmeldingen for 2000 ble lest opp og godkjent etter en tilføyelse.

Regnskapet for 2000 ble lagt fram og kommentert av kassereren. Det ble godkjent.

Det var ikke kommet inn noen forslag til endring av avdelingens kontingentandel. Den blir den samme som året før.

Fra styret var det fremmet forslag om å opprette E-medlemskap for familiemedlemmer fra andre NBF-avdelinger (endring av § 3 i lovene). Forslaget ble vedtatt med 28 stemmer.

Kontingenten for E-medlemmene ble foreslått til kr. 20,-. Forslaget fikk 28 stemmer.

Det var kommet inn et forslag om endring av § 11 i lovene (om andre verv) til følgende tekst: "Årsmøtet velger styre med varamedlemmer samt revisor for 2 år av gangen. Halvparten av styret og et av varamedlemmene er på valg hvert år. Valgkomité velges på årsmøtet for et år av gangen. Turkomité, Listerakomité og Flora-atlaskomité velges for et år av gangen." Forslaget fikk 27 stemmer for, og 1 imot.

Det var fremmet et forslag om å velge en PR-ansvarlig til å stå for annonsering og omtale av foreningens turer og møter. Dette fikk full tilslutning (28 stemmer). Roger Halvorsen ble enstemmig valgt til PR-ansvarlig.

Valgkomitéen som dette året bestod av Harald Stendalen, Åse Halvorsen og Jan Erik Tangen la fram sine forslag til kandidater til de forskjellige verv. Alle kandidatene ble enstemmig valgt:

Styret:

Styremedlem	Charlotte Bakke – gjenvalg (1 år)
Styremedlem	Esther Broch – gjenvalg (1 år)
Styremedlem	Bjørn Erik Halvorsen – gjenvalg (2 år)
Styremedlem	Christian Kortner – gjenvalg (1 år)
Kasserer	Åse Halvorsen – ny (2 år)
1. Varamedlem	Trond Risdal – ny (2 år)
2. Varamedlem	Anne Vinorum – ny (1 år)

Turkomité

Leder	Christian Kortner – gjenvalg (1 år)
Medlem	Målfrid Ergon – gjenvalg (1 år)
Medlem	Roger Halvorsen – gjenvalg (1 år)

Listera – komité

Priscilla Hansen - gjenvalg (1 år)
Charlotte Bakke - gjenvalg (1 år)
Liv Schiemann - gjenvalg (1 år)

Floraatlas- komité

Bjørn Erik Halvorsen - gjenvalg (1 år)
Roger Halvorsen - gjenvalg (1 år)

Revisor

Rolf Ergon - ny (1 år)

Valgkomité

Jan Erik Tangen - gjenvalg (1 år)
Øyvind Skauli - ny (1 år)
Inger Johanne Vik - ny (1 år)

Etter valget holdt Øyvind Skauli et innlegg om eventuell utvidelse av Tangenkaia-/utskyting av Hellås og orkidéforekomstene i og rundt området.

Helt til slutt ble Torhild Wiersdalen hedret med takk og gavekort for sin innsats som kasserer.

Foredraget som fulgte:

Glimt fra oslobotanikerne og deres forskning, var ved **Christian Brochmann.**

Christian Brochmann er professor i botanikk, og han er tilsatt ved Botanisk Museum på Tøyen og ved Botanisk institutt på Blindern. Han fortalte innledningsvis at han jobber mye med overvintringsteorier, og at han holder forelesninger samt arbeider med å skaffe midler til nye veksthus på Tøyen (de gamle er fra 1860 – 70-tallet). Han sa at det en forsker i botanikk først og fremst driver med, det er å forske på artene i naturen. Og mye er utgreid når det gjelder underarter i Norge.

En mengde arbeide ligger bak forsknings-resultatene som i etterkant av forskningen gjengis i tidsskrifter og særtrykk. Moderne forskning er teamwork, og det samarbeides tett med andre botanikere.

Dette fikk vi sett eksempler på fra Grønland der det ute i felten var opptelling av planter av knoppsildre *Saxifraga cernua* og fra Svalbard der Brochmann jobbet sammen med studentgrupper. Budsjetten til forskningsprosjektene kan være litt knappe, så det ble en del "hiking" med både forskningsfartøyer og helikoptre. I Alaska ble det drevet forskning helt opp til den arktiske kysten. Botanikere får mange slags opplevelser, og der ble de den første natten vekket av at det kom en grizzlybjørn. Den la heldigvis om kursen.

Planter som er samlet inn i felten, blir tatt med til Oslo, dyrket i et kunstig arktisk klima der, og forsket på. "Sommertemperaturen" ligger på 12 C. Disse plantene kan holde i minst 10 år. Av arter som Brochmann har jobbet med, kan nevnes tuesildre *Saxifraga cespitosa*, svalbardvalmue *Papaver dahlianum* og kantlyng *Cassiope tetragona*. Plantene blir krysset ved at pollen blir overført manuelt, og gene i bladene blir undersøkt.

Man mener at siste istid varte i 100.000 år, og at den tok slutt for omtrent 10.000 år siden. Har noe av fjellfloraen overlevd istiden på såkalte "nunatakker"? Har endemiske arter oppstått ved krysninger der? Hvordan oppstår endemiske arter? Hvilke muligheter hadde plantene til å spre seg i istiden? Hvilke områder dekket isen? Spørsmål som dette er det Brochmann og hans forsknings-medarbeidere søker svaret på ved deres forskning.

Om norske kransalger, en forsømt plantegruppe blant botanikere. Ved Anders Langangen.

Mandag 12. mars på Mule Varde.

Referent: Esther Broch.

9 deltakere fra Telemark, Vestfold og Buskerud ble denne kvelden tatt med inn i et, for referenten ny del av vårt mangfoldige planterike. Anders Langangen som i 1986 skrev sin hovedfagsoppgave om kransalger og som i dag er kjenneren av norske kransalger delte raust deler av sine kunnskaper med oss på en svært engasjerende måte. Kranstalger som kan være fra 150 til noen få cm lange finnes i ferskvann og brakkvann, men ikke i sjøvann. De er funnet i mer i mer enn 1000 over havet, som på Saltfjellet. Planten kan kanskje sammenlignes med snelleplanter og vokser med feste i bunnen. Langangen beskrev kranstalgene som svært avanserte planter og som opprinnelsen til våre blomsterplanter, og som har levd på jorden helt siden silurtiden.

På Skrim, i Blankvann og i noen vann i Eiker som er knyttet til kalk i marmorområder finnes de. I brakkvann på Svalbard finnes det kranstalgesjøer og nye er kanskje under dannelse. Der er de i vann med skjellsand, litt basiske med pH-verdier mellom 6,5 og 7.

Blant artene han beskrev var *Tolypella normaniana*, en nordnorsk art som dannet 45cm store tuer, som også finnes på Svalbard. Slektene som *Nitella* og *Chara* med sterk barklukt, *Nitella* vokser ned til 20 meter og *Chara* ned til 5 meter. *Nitella opaca* som er vanlig her i distriktet blant annet i Hjellevannet finnes over hele verden også i Antarktis. En annen som ikke er funnet i Telemark, men som Langangen tror finnes her er *Nitella flexilis*. Noen av *Chara*-artene kan brukes som indikatorer på rent vann på samme måten som grønnalger i havet.

Det ble nevnt en brakkvannsart *Chara canescens* som var funnet på Svalbard og i Krogshavn i Langesund i 1974 av Møller. Denne spredningen kan kanskje forklares ved at gjess kan være sprederen. Individene lever et år, visner men kan komme opp av samme rot et annet år. Den mest vanlige i ferskvann og som det er gjort mange funn av i Telemark er *Chara globularis*. Den liker kalk, men forsvinner i næringsrike innsjøer. Oppfordringen etter å ha hørt på denne engasjerte foreleseren må derfor være at TBF's medlemmer våre tar med seg en rive og legges flere turer til vann og elver for å kartlegge disse vannplantene.

Aktivitetkveld. Herbariekveld.

Onsdag 4. april på Mule Varde.
Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

Olaf hadde tatt med seg et interessant utvalg av herbarieark til denne kvelden. Det var bare synd at kun 8 medlemmer møtte fram, noe som kan skyldes det strie regnværet.

Olaf hadde valgt et utvalg fra begynnelsen av floran. Det var sporeplanter (jamner, sneller og bregner) og de første karplantene i floraen. Vi fikk se bjørk, alm, syrer, høymoler, melder og et rikt utvalg fra nellikfamilien. Noen kjente igjen noen av artene fra turer som de hadde deltatt i foreningsregi.

Etter møtet var det rikelig av "restaurantens" gode kaker med kaffe og te.

Våren langs Langangsfjorden.

Tirsdag 1. mai. Turleder: Thor A. Wiersdalen.
Referent: Thor A. Wiersdalen.

Denne dagen var en flott vårdag og ca. 20 personer møtte opp ved garasjene i Langangen. Etter endel diskusjon ble turtraseen valgt. Turen gikk fra Halvarp ut mot Halvarptjenna, videre ut mot Aasetre, derfra over til Rognlia og videre tilbake til Halvarp. De vanlige vårplantene møtte vi, som blant annet gullstjerne, soleihov, maigull, moskusurt, blåveis, hvitveis, hassel, vårkål, skogbingel, vanlig lerkespore, hestehov, hårfrytle, vårpengurt, en forvilla albino scilla og en forvilla snøklokke. Flere andre arter spirte, men var ennå ikke i blomst. Av disse kan nevnes tannrot, rød jonsokblom, svartburkne, mjørdurt, krypsleie, gaukesyre, skogsvingel, hegg, korsknapp, gjerdevikke, storkonvall, blankstorkenebb og skogstorkenebb.

En flott og solrik tur med spisepause ute ved det idylliske stedet Rognlia med et visst historisk sus og preg. Det var forøvrig flere nye medlemmer med på denne turen.

Vårfloraen på østsida av Gjerpensdalen.

Tirsdag 8. mai. Turledere: Kjell Thowsen og Christian Kortner.

Referent: Kjell Thowsen.

Det var ikke store følger som møtte ved Buer planteskole for siden å kjøre til Ryggenkrysset hvor vi parkerte. Derfra gikk vi på trivelige stier sørover forbi hyttene over Ryggen for deretter å gå litt etter egne veier fram til vollene ved Svarttangen. Derfra gikk så turen opp til markene på Askelsåsen, hvor vi spiste i den fine kveldssola, og etter veien tilbake til bilene.

Vi kunne glede oss over rikelig med blåveis og hvitveis, samt begynnende nøkleblomstblomstring sammen med de andre tidligste vekstene.

Bygningene på Svarttangen faller sammen nå, men stedet er likevel en perle å legge vårturer til. Vi var der kanskje litt for tidlig siden det ble med denne ene turen på TBF i år. Senere når de mange heggene der står drivende hvite er det også rikelige bestander av nøkleblomster omkring på markene der. Langsmed bekkesiget på de nedre markene blomstrer på den tiden også soleihoven i særdeles brede bånd. Sjelden finner man større bestander av nettopp soleihov på våre kanter.

Brunlanes med kyststien.

Fellestur med Larvik lokallag.

Tirsdag 22. mai. Turledere: Trond Grøstad og Roger Halvorsen.

Referent: Roger Halvorsen.

Ca 25 personer var møtt fra i det flotte været. Vi startet fra parkeringsplassen helt øst i Omrestranda på veien ut mot Nevlunghavn i Larvik kommune og ble møtt av flere kraftfulle nattergaler som sang heftig i krattet ved stien. Floraen bød ikke på så mange overraskelsene, men det var fint å se at strandvortemelk *Euphorbia palustris* var kommet i fin blomstring. Det var mye å se av den flere steder. Ellers fikk vi demonstrert forskjellen på strandkvann *Angelica archangelica* ssp *archangelica* og kjempebjønnkjeks *Heracleum mantegazzianum*. Den første er helt glatt, mens den siste har stive hår. I mer velutviklet utgave er forskjellene langt mer tydelige.

Slåpetorn *Prunus spinosa* sto i full blomst på bar kvist, og etter hvert dukket det opp en hel del eksemplarer av våmarihand *Orchis mascula* i begynnende blomstring. I kanten av krattet ble det også funnet noen få eksemplarer av moskusurt *Adoxa moschatellina*, en art som ikke hører til de vanligste på Brunlanes. Ellers var det meste kort kommet, og det eneste av spesiell interesse var en pen bestand av duskstarr *Carex disticha*. Litt lenger framme passerte vi et takrørsområde. Her sang to - tre eksemplarer av rosenfink vakkert for oss med sin karakteristiske hilsen: "Pleased to meet you!" En sanger av et ubestemmelig slag sang også noen øyeblikk for oss, og vi havnet til slutt på at det kunne være en sivsanger vi hørte. Ute ved Eierenen rasta vi i den fine kvelden. Her vakte spirende engkall *Rhinanthus* litt interesse, men ellers var det ikke spesielt mye å finne så tidlig.

Vi la veien tilbake over Løvall, og på en rabbe så vi fine bestander av nøkleblomster *Primula veris* i fin blomst. Ved en av Løvallgårdene fant vi en fin bestand av sandskrinneblom *Arabis arenaria*. ✓

De som hadde minst lyst til å gå hjem, avsluttet med en kaffekopp på parkeringsplassen i den lave kveldssola.

Rajesetrene ved Skrim.

Søndag 27. mai. Turledere: Turkomiteen.

Referent: Roger Halvorsen.

Nesten 20 deltagere hadde møtt fram ved Gjerpen kirke for videre ferd mot Skrim. De ivrigste hadde plukket fram fine bestander av musenumpe *Myosurus minima* like nedenfor parkeingsplassen. Her sto den frodig i gode vilkår. Den ble funnet akkurat på samme sted for mange år siden.

Vi plukket opp 5 nye deltagere fra Larvik ved Steinsholt og ankom Raje i god tid etter programmet. Her ventet ytterligere noen, og til slutt var det ganske nær 30 deltagere med på denne turen som gikk i praktfullt vær.

Rett ovenfor parkeringa ble de første søstermarihendene *Dactylorhiza sambucina* funnet. Det var da også denne arten som var turens egentlige mål. Likevel, det som vi først la merke til på engene i hytteområdene på Raje-ryggen, var mengdene av nøkleblomster *Primula veris* som vokste i tusentall. Vi rastet oppe på ryggen før vi dro videre gjennom det gamle seterområdet. Her ble det også meldt om noen få eksemplarer av tannrot *Dentaria bulbifera*.

Vi nådde fram til ei hytte med ei inngjerda, vidunderlig eng full av nøkleblomster og søstermarihand. Eierne, som slår enga etter at frøsettinga var over, fortalte at søstermarihand hadde holdt seg i dette området fra tida lenge før botanikerne hadde lagt merke til arten her. Vi dro videre mot Haugs plass, en gammel plass i området. Her ble det funnet enda mer søstermarihand og nøkleblomster. Her var også vårerteknapp *Lathyrus vernus* kommet i blomst. Vi fant dessuten mye bladverk og noen få knopper av ballblom *Trollius europaeus*. Det ble også meldt om at skogmarihand *Dactylorhiza fuchsii* ble funnet, dog bare med blad.

Rajesetrene er et meget vakkert område med rik flora, og det ble en riktig flott tur i det nydelige været.

Helleåsen ved Norcem i Porsgrunn.

Onsdag 30. mai. Turleder: Roger Halvorsen.

Referent: Roger Halvorsen.

Ca. 20 mennesker hadde møtt fram sammen med representanter for pressa for å avlegge Helleåsen ved Norcem i Brevik et besøk. Turen var lagt opp for å orientere litt om de flotte naturområdene som vil bli ødelagt i forbindelse med en eventuell utvidelse av Tangen-kaia (Breviksterminalen).

Vi startet ved avkjøringa ned til NOAH-anlegget ved Norcem og gikk opp langs veien ved Norcems barnehage. Allerede her ble vi slått av mengdene med liljekonvall *Convallaria majalis* som vokser i tette bestander i resten av den meget spesielle kalkfurskogen. Mellom restene etter den gamle bebyggelsen som besto av brakker fra krigens dager fant vi store bestander av brudespore *Gymnadenia conopsea* og enkelte individer av flangre *Epipactis* som sannsynligvis var breiflangre *E. helleborine*. Det finnes også mengder av rødflangre *E. atrorubens* i området, men de eksemplarene vi fant vokste så vidt skyggefullt at sannsynligheten taler for breiflangre.

Oppe i Helleåsen preges skogbunnen av teppene med liljekonvall, og hit til området kom hele familier på femtitallet for å plukke liljekonvall som ble solgt på torvet i Drammen og Oslo.

Vi fulgte stiene ned mot nordenden av kaiområdet og gikk gjennom en av de vakreste kalkfurskogsområdene i Grenland. Vi noterte oss blant annet blad av hvitrot *Laserpitium latifolium*. Vi fulgte veien mot den gamle sveitserboligene og boligen til grunnieren i området, og på veien dit så vi etter fuglereir *Neottia nidus - avis* som er funnet her, men det ga ikke noe resultat. Det var kan hende noe tidlig for denne sjeldne og noe "lunefulle" arten.

Tidlig var det også for flueblomst *Ophrys insectifera* som har mange og spredte voksesteder fra gammelt av i Helleåsen.

På skråberga ved Hella ble det funnet vårstarr *Carex careophyllea* og fuglestarr *C. ornithopoda* sammen med mer vanlige arter som er å finne på kambrosilurbergartene.

Etter en liten rast ovenfor Hella, gikk tilbake gjennom skogen langs vestkanten av Helleåsen. Her, ikke langt fra de gamle skyttergravene, fant vi bladverket av krusfrø *Selinum carvifolium*.

Bjørkøya og Risøya i Eidangerfjorden.

Mandag 4. juni. Turlleder: Christian Kortner.

Referent: Christian Kortner.

12 personer møtte fram på ferjeleiet i Brevik denne dagen for avgang til Bjørkøya.

Turlleder var originalt nok ikke kjent i området, men hva gjør vel det med lokalkjente deltakere som har krabbet øyene rundt i årevis?

Vel framme på Bjørkøya ruslet vi sørover langs den sentrale stien. Her kom vi forbi en gammel isdam hvor vi gjorde en stopp. I denne dammen er det en bestand av tusenblad som vi gjerne ville få bestemt. Etter grundige undersøkelser slår vi fast at det dreier seg om kranstusenblad *Myriophyllum verticillatum*, en av artene i vårt floraatlas. Et lite ekstrapoeng med denne turen var å holde øynene åpne for arter i floraatlasen. Vi ruslet videre i retning Risøya. Disse to øyene i Eidangerfjorden var tidligere adskilt med et smalt og grunt sund. Dette sundet er nå fylt igjen slik at man kan gå over til fots. På vestsiden av Risøya er det en kjent forekomst av den amerikanske planta sivililje *Sisyrinchium montanum* som vi ville sjekke. Vi kan slå fast at den holder godt stand fortsatt og blomstret rikelig på skjellbankene ned mot fjorden! Blomstene åpner seg kun i godt vær og det var det til fulle denne dagen.

Sør for sivililjeforekomsten er det noen fine strandenger. Her var det en usedvanlig rik blomstring av ormetunge *Ophioglossum vulgatum*. Samme sted noterte vi havstarr *Carex paleacea*, fjæresauløk *Triglochin maritima*, havsivaks *Schoenoplectus maritimus*,

fjæresivaks *Eleocharis uniglumis*, rustsivaks *Blysmus rufus*, saltsiv *Juncus gerardii*, krusfrø *Selinum carvifolia*, ikke i blomst og gåsemure *Potentilla anserina*. Rett innenfor blomstret berggull *Erysimum hieracifolium*. Vi gikk nå tilbake og ut på sørøstsiden av Bjørkøya ved sundet mot Siktesøya.

På strandenger her vokste det saltstarr *Carex x vacillans*, gul frøstjerne *Thalictrum flavum*, grøftesoleie *Ranunculus flammula* og ryllsiv *Juncus articulatus*.

Vi noterte også orkideene stortveblad *Listera ovata*, vårmarihand *Orchis mascula* og bredflangre *Epipactis helleborine*, (ikke i blomst) på denne turen.

Vel tilbake i Brevik tok de fleste av oss en liten ekstra sløyfe og kikket på endel forskjellige asal-arter som vokser her før vi returnerte til hjemmets lune rede.

Hasseldokk, Tørdal i Drangedal.

Søndag 10. juni. Turledere: Turkomiteen.

Referent: Christian Kortner.

Langt nordvest i Tørdal på vei mot Vrådal ligger gården Kåsa, hvor vi parkerte. Ingen av de 12 turdeltakerne inkludert turleder hadde vært på stedet tidligere, men i de sør og vestvendte liene forventet vi en relativt rik flora.

Vi ruslet oppover mot den nedlagte plassen Hasseldokk og fant en frodig og artsrik vegetasjon på veien. Vi noterte selvsagt hassel

Corylus avellana men også myske *Galium odoratum*, tyrihjelms *Aconitum septentrionale*, vårerteknapp *Lathyrus vernus*, svarterteknapp *Lathyrus niger*, firblad *Paris quadrifolia*, kranskonvall *Polygonatum verticillatum*, liljekonvall *Convallaria majalis*, trollbær *Actaea spicata*, marianøkleblom *Primula veris*, karve *Carum carvi*, jonsokkoll *Ajuga pyramidalis* også i hvitblomstret utgave, brudespore *Gymnadenia conopsea* og skogmarihand *Dactylorhiza maculata* ssp. *fuchsii*.

Etter en liten rast på vollene ved Hasseldokk skilte deltakerne seg i noen mindre grupper. Det kom også etterhvert en skikkelig regnskur før de fleste deltakerne fant hverandre på den nedlagte plassen To. Her vokste det mer eller mindre forvillet ballblom *Trollius europaeus*, fjellflokk *Polemonium caeruleum* ikke i blomst og balsampoppel *Populus candicans*. Den sistnevnte luktet veldig sterkt etter regnet.

Langs veien rett etter To var det mange fornøyde ansikter som kunne beskue korallrot *Corallorhiza trifida* og vår emblem-plante småtveblad *Listera cordata*.

Brunkløver og orkideer i Hjartdal.

Søndag 17. juni. Turleder: Bjørn Erik Halvorsen.

Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

Hvit skogfrue *Cephalanthera longifolia* er kjent fra 2 steder i Telemark. I Lårdal har den 3 punkter i Flora-atlasen innen for et begrenset område. Det andre stedet er mellom Sauland og Skårnes i Hjartdal, i lia ovenfor Brekka. Her er det 2 punkter i Flora-atlasen. På denne turen skulle denne lokaliteten sjekkes opp. Men området var kjent for også å kunne by på en rekke andre spennende ting. 17 personer møtte opp ved Fossen kro i Sauland.

Vi parkerte på en opplagsplass for tømmer ved E-134 mellom Brekka og Øyan. Vi beveget oss oppover lia i nordlig retning. Vi hadde ikke gått langt før vi hadde notert tveskjeggveronika *Veronica chamaedrys*, firblad *Paris quadrifolia*, moskusjordbær *Fragaria muricata*, harestarr *Carex ovalis* og bråtestarr *Carex pilulifera*. Vi passerte gårdsveien og kom inn i et område som nylig var hugget ut. Her fant vi skogmarihand *Dactylorhiza fuchsii* og overgangsformer mellom skog- og flekkmarihand *Dactylorhiza fuchsii / maculata*.

Vi passerte over en liten dal og kom inn i ei li med rikere plantemangfold. Vi fant tyrhjelm *Aconitum septentrionale*, sanikel *Sanicula europaea*, storblåfjær *Polygala vulgaris*, skogvikke *Viccia sylvatica*, svarterteknapp *Lathyrus niger*, storklokke *Campanula latifolia*, blodstorkenebb *Geranium sanguineum* og nattfiol *Platanthera bifolia*. Vi satte fra oss sekkene og fortsatte botaniseringen oppover i lia. Denne lia er bratt. Referenten fulgte med et stykke under de bratte svane under toppen Lifet, men fant ut etter en stund at det ikke var noe poeng i å risikere liv og lemmer for å få se hvit skogfrue.

Det som ble funnet i lia var skogfaks *Bromus benekenii*, hjortetrøst *Eupatorium cannabinum*, tusbast *Daphne mezereum*, rødflangre *Epipactis atrorubens*, stortveblad *Listera ovata*, bakkemynte *Satureja acinos* og dverglin *Radiola linoides*. De andre "klatrerne" måtte også gi opp lia etter en stund. De måtte ned igjen, for å forsøke å komme opp et sted noen hundre meter lenger øst, og her hadde de funnet et traktorspor som førte langt oppover. Hvit skogfrue *Cephalanthera longifolia* ble funnet i store mengder i et nivå på mellom 450 og 500 m.o.h. På stedet hadde de også sett lodnebrege *Woodсия ilvensis*, flekkmure *Potentilla crantzii*, vårmarihand *Orchis mascula* og søstermarihand *Dactylorhiza sambucina*.

I ei myr under lia var det i Flora-atlasen oppført smalmarihand *Dactylorhiza traunsteineri*. Hvis vi var på rett sted, så det ut til at denne myra var dårlig behandlet av skogsredskaper. Noen smalmarihand fant vi i hvertfall ikke.

Noen tok også turen bort til Rudningen for å sjekke opp lokaliteten med brunkløver *Trifolium spadicum*. Også her var det kjørt mye med traktor, men vi fant likevel noen kløverblad, så forekomsten er fortsatt i live. Referenten møtte også han som eier gården nå, og han var ikke klar over at det vokste noe spesielt på stedet. Han var interessert i å være skånsom med naturen, og var svært glad for å bli gjort oppmerksom på forholdet. Forhåpentligvis blir stedet tatt bedre vare på i tiden framover.

vill-lia

De som tok det med ro ved ryggsekkene hadde tatt noen kortere turer opp i lia. Der ble det funnet skåresildre *Saxifraga adscendens* og snøsildre *Saxifraga nivalis*.

Roger Halvorsen refererer fra den bratteste delen øverst i lia:

Store forekomster av hjortetrost *Eupatorium cannabinum*. Det ble også funnet en del kranskonvall *Polygonatum verticillatum*.

Nederst i uthogsten: småvokste tuer av en mure som seinere ble bestemt til flekkmure *Potentilla crantzii* ved Botanisk museum. Både voksemåten med en spesiell tueform og størrelsen på blomster og blad fikk oss der og da til å tenke på en form av småmure *P. tabernaemontani*, men der tok vi altså feil. Videre ble det registrert hjertegras *Briza media*, vårmarihand *Orchis mascula* (avblomstret), flekkmarihand *Dactylorhiza maculata*, bergørkvein *Calamagrostis epigeios* og brudespore *Gymnadenia conopsea*.

Litt lenger oppe ble i alle fall furuvintergrønn *Pyrola chlorantha* og storvokste nattfioler *Platanthera bifolia* funnet, før vi fant noen titalls hvit skogfrue *Cephalanthera longifolia*.

På hjemturen lette vi forgjeves etter dalfiol *Viola selkirkii* på en gammel angivelse ikke langt fra det store sandtaka ved veikrysset mot Gransherad.

Etter bråtestorkenebb og annet i Bjørkedalen.

Onsdag 20. juni. Turleder: Charlotte Bakke.

Referent: Charlotte Bakke.

Tidligere på dagen hadde det regnet ganske kraftig, og regnet gjorde det fremdeles da det var tid for frammøte til Bjørkedals-turen. Men de 3 som møtte opp ved Statoil-stasjonen på Moheim, ble raskt enige om at tur skulle det bli uansett.

Dagens mål var lia på sørsida av Siljannibba, der en hadde håp om å finne bråtestorkenebb *Geranium bohemicum*. Turen startet ved Siljansaga, og vi fulgte skogsbilvegen innover mot velteplassen ved Siljannibba. Det var svært frodig langs veikantene, og "midtsommerblomstene" stod i fullt flor. Av disse nevnes kun skogstjerneblom *Stellaria nemorum*, maiblom *Maianthemum bifolium*, tåmurt *Arabis glabra* og skogvikke *Vicia sylvatica*. Sistnevnte fantes i mengder like ved velteplassen. I lia under Siljannibba fortsatte frodigheten. Mens fjellvåken svedde rundt toppen, kunne en bl.a. ta mange fine partier med svarterteknapp *Lathyrus niger* nærmere i øyesyn. Stor var vår overraskelse da vi ganske høyt oppe i lia på et lite avgrenset område talte over 50 blomstrende nattfioler *Platanthera bifolia*.

Bråtestorkenebb glimret med sitt fravær i denne omgang.

Vel nede fra "høyden" igjen, tok vi turen bort til Dammyra for å søke etter myrkråkefot *Lycopodiella inundata*, som skal vokse der. Den fant vi heller ikke, men på den porsrike myra så vi mellom mye annet flaskestarr *Carex rostrata*, hvitlyng *Andromeda polifolia*, gulldusk *Lysimachia thyrsoiflora*, myrhatt *Potentilla palstris*, bukkeblad *Menyanthes trifoliata* og tranebær *Vaccinium oxycoccus*, i mengdevis.

Ballasttur til Kragerø.

Søndag 15. juli. Turleder: Roger Halvorsen.

Referent: Roger Halvorsen.

Denne turen var et samarbeidsopplegg mellom TBF, Kragerø Historielag og Kragerø Turistforening. 28 personer møtte i regnværet ved ferga i Kragerø for å være med på søndagens rusletur i Kragerøgatene på leiting etter ballastplanter og annet som var verdt å se.

Ruta for turen var som følger: Kirkebukta, opp ved politistasjonen, gjennom byen over Theilerkleiva og trappene, langs sjøen til Smedsbukten og Tallakshavn, tilbake mot fergekaia, med biler til Kalstadkilen og båtplassen ved vandrerrhjemmet og endelig til Valberg hvor turen ble avsluttet etter en rundtur i området.

Det var ikke spesielt godt år for ballastplanter denne sommeren. Mye av apotekerkatkosten var borte etter vinteren, og ellers var det få arter av de gamle kjente som var å finne igjen.

Fra Kirkebukten kan nevnes ormehode *Echium vulgare*, mursennep *Diploxys muralis*, hvitdodre *Berteroa incana*, sandfaks *Bromus sterilis* og veihauskjegg *Crepis biennis*, den siste også i bakken opp mot politistasjonen. I hagen ved fengslet kunne vi registrere en nattlys *Oenothera* som vel trenger en nærmere sjekk som nattlys flest. Etter at Rostansky har revidert det norske herbariematerialet, er det ikke lett å holde styr på denne gruppa. I Kragerø er det registrert flere arter rundt om.

Vi fortsatte opp gjennom byen og demonstrerte svaleurt *Chelidonium majus* og murtorskemunn *Cymbalaria muralis*.

Like før Smedsbukten ble det vist fram rosetter av apotekerhattost *Malva sylvestris* og mer ormehode *Echium vulgare*. I hage til familien Salvesen viste vi fram ugrasbingel *Mercurialis annua* før vi gikk over mot Tallakshavn. Oppe på ei berghylle mellom Smedsbukten og Tallakshavn, like ved den gamle butikken, holder bendelløken *Allium scorodoprasum* ssp. *scorodoprasum* fortsatt stand. Dette året stod det riktig mange og kraftige eksemplarer i sein blomstring.

I Tallakshavn fant vi mer sandfaks *Bromus sterilis* og en del askerstorkenebb *Geranium pyrenaicum*.

I båthavna ved vandrerrhjemmet var det trange tider for brokkurt *Herniaria glabra*, men det ble nå funnet noen få tuer av arten.

Ved Valberg parkerte vi nederst på slagghaugene, Her som mange andre steder i Kragerø står pastinakken *Pastinaca sativa* fint. På slagghaugene vokste mengder av legesteinkløver *Melilotus officinalis* og hvit steinkløver *M. albus*. Etter hvert dukket det også opp masser av nattlys *Oenothera* sp., men noen nærmere artsbestemmelse turde vi ikke begi oss innpå her heller, selv om vi tror at det meste av materialet herfra sannsynligvis hører til vanlig nattlys *O. biennis* selv etter Rostanskys revisjon.

Mot Malmhellabebyggelsen rastet vi, men de ivrigste fortsatte sin botanisering, og resultatet var noen små kloner med vanlig krypmure *Potentilla reptans* og mengder av fioler *Viola* av typen *hirta* og *suavis*, men her var verken frukter eller blomster å se, selvfølgelig siden de blomstrer tidlig. Langs veien som for øvrig er utvidet litt, fant vi de siste restene av parkfrytle *Luzula forsterii* som har sitt eneste kjente voksested her. Det ble også funnet noen små tuer av "svart-Ola" hybridene mellom småbregnene svartburkne *Asplenium trichomanes* og olavskjegg *A. septentrionale*.

Vi gikk så opp i hagen ved hovedhuset hvor vi beundret den vakre fylte formen av krypmure *Potentilla reptans*. Ved veien opp til steinbruddet så vi nærmere på buskvikke *Hippocrepis emerus* som finnes i bra bestander i eikelia her.

Det ble bestemt at vi skulle gå forbi Malmhella for å se etter raggarve *Cerastium brachypetalum* på en av sine to kjente forekomster i Norge, og på veien ned fra hagen fant så hvitfrytle *Luzula luzuloides* på en av sin gamle vokseplass i bøkeskogen sammen med sanikel *Sinicula europaea*.

Vi fant ikke noe raggarve forbi Malmhella, og gikk derfor tilbake til bilene og avsluttet den offisielle delen av turen der.

En del ivrige, bl.a noen danske venner fra Fyn og Langeland, ga seg imidlertid ikke, og med kyndig hjelp ble det vist fram en helt nyoppdaget lokalitet av rød skogfrue i Kragerø. Her ble det funnet i alt 10 eksemplarer.

På vei mot Grønnåsen så selskapet på rødsmelle *Silene armeria* som blomstret i det gamle bruddet mellom Kammerfossåsen og jernbanen.

I strandenga ved bommen opp mot Grønnåsen lette vi opp tusengyllen *Centaureum littoralis* mens dverggyllen *C. pulchellum* som også er funnet her, ikke var framme da vi var der.

I Grønnåsen fant vi igjen voksestedet for huldrenøkkel *Botrychium matricarifolium* fra året før, og til slutt så vi på falkbregne *Polystichum aculeatum*.

Siste stopp for de mest utholdende var ei myr ved Skarbo hvor det før har vært funnet smalmarihand *Dactylorhiza traunsteinerii*. Den ble også funnet i gode bestander, kanskje et par hundre, inkludert hybridene mellom denne og flekkmarihand *D. maculata*. Gleden sto i taket da vi kunne avslutte med et eksemplar av myggblomst *Hammarbya paludosa*. Det var hen imot kveld før de siste og ivrigste "mønstrer" av for dagen og noen måtte legge veien om Drangedal for å unngå trafikkorken mellom Kragerø og Porsgrunn.

Sommerekskursjon til Røros.

16. - 21. juli.

Sammendrag ved Bjørn Erik Halvorsen.

Fylldig referat fra turen er gitt ut til TBF's medlemmer som eget hefte referert av Bjørn Erik Halvorsen. Dette er bare et sammendrag med de viktigste botaniske funnene. Vi oppholdt oss på Vauldalen Fjellhotell, et sted som passet bra til formålet med kort kjørevei til de turmålene som vi ønsket å oppsøke.

Første dag, mandag, dro vi til Abrahamsvollen på Aursundens nordside. Nederst i enga var det typisk høystaudevegetasjon. Høyere oppe kom vi inn i vide myrområder og kunne glede oss over blodmarihand *Dactylorhiza incarnata* ssp. *cruenta*, engmarihand *Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata*, skogmarihand *Dactylorhiza fuchsii*, flekkmarihand *Dactylorhiza maculata* og lappmarihand *Dactylorhiza lapponica*. Overgangsformene var mange og vanskelige. Det var også en rekke starrarter, men ingen som ikke var forventet å finne i en slik myr.

Langs bekkesigene var det også mye fint å finne, og jeg vil nevne gullmyrklegg *Pedicularis oederi*, kranskonvall *Polygonatum verticillatum*, norsk vintergrønn *Pyrola rotundifolia* ssp. *norvegica*, kastanjesiv *Juncus castaneus*, fjellfiol *Viola biflora* og

fellpestrot *Petasites frigidus*. Det ble også funnet en øyentrøst som vi mener må være myrøyentrøst *Euphrasia frigida* ssp. *palustris*.

Etterpå besøkte vi Sakrisvollen for å se sibirasters *Aster sibiricus*. På veien tilbake stoppet vi i veikanten et par km før Vauldalen på et sted der det var mengder av kongsspir *Pedicularis sceptrum-carolinum*. På kvelden hadde vi besøk av en sørsame, Mona Fjellhaug, som fortalte om samisk plantetradisjon.

På tirsdag dro vi til naturreservatet Sølendet. Ved parkeringsplassen kunne vi glede oss over vanlig marinøkkel *Botrychium lunaria*, fjellmarinøkkel *Botrychium boreale* og handmarinøkkel *Botrychium lanceolatum*, pluss ca. 10 blomstrende svartkurler *Nigritella nigra* på motsatt side av veien.

Inne i reservatet kunne vi glede oss over en mengde marihender og overgangsformer, samt flere svartkurler *Nigritella nigra*. Også her ble det en mengde starrarter, men ingen som ikke var omtalt i Asbjørn Moens artsliste for stedet. Øvrige arter som jeg vil nevne er trillingsiv *Juncus triglumis* ssp. *triglumis*, myrtust *Kobresia simpliciuscula*, marigras *Hierocloë odorata*, småsivaks *Eleocharis quinqueflora* og smårørkvein *Calamagrostis stricta*.

Svartkurle
Ill.: Miranda Bødker

På onsdag dro vi til Røragen-området og gikk i kalksonen inn mot Feragsfjellet (Kvernberget). Vi fant fjellpestrot *Petasites frigidus*, rødsildre *Saxifraga oppositifolia*, tuesildre *Saxifraga cespitosa*, snøsildre *Saxifraga nivalis*, gullmyrklegg *Pedicularis oederi*, agnorstarr *Carex microglochin*, myrtust *Kobresia simpliciuscula*, grønnburkne *Asplenium viride* og snømare *Potentilla nivea* ssp. *nivea*.

Torsdagen var fridag, og de fleste dro til diverse muséer og til Bergstaden. Noen trosset regnet og gitt turiststien inn til grenserøysa Rutrøsa. De var heldige å finne dvergtettegras *Pinguicula villosa* på ei myr. Det ble tatt en artsanalyse for stedet, og denne vil bli presentert i TBF's blad *Listera*.

Fredagen dro man til Røragens nordende. I disse myrene ble det også funnet dvergtettegras *Pinguicula villosa*. Ved bekkens utløp i Røragens nordende ble det funnet huldrestarr *Carex heleonastes* og strengstarr *Carex cordorrhiza*. Ellers kan nevnes småsivaks *Eleocharis quinqueflora*, smårørkvein *Calamagrostis stricta* og klubbestarr *Carex buxbaumii*.

Etterpå gikk man opp til et Devonfelt i Gjetberget i håp om å finne 400 mill. år gamle plantefosiler, uten å lykkes i dette. Men man fant snøsildre *Saxifraga nivalis*, blårapp *Poa glauca*, lundrapp *Poa nemoralis* og mye grønnkurle *Coeloglossum viride*. På turen ned igjen fikk man se hvitsoleie *Ranunculus platanifolius*, turt *Cicerbita alpina*, skogrørkvein *Calamagrostis purpurea* og tuesildre *Saxifraga cespitosa*.

Ballastplanter på Berøy i Kragerø.

Onsdag 15. august. Turlleder: Roger Halvorsen.

Referent: Roger Halvorsen.

13 deltagere møtte fram på Berø, ved brygga til det tidligere landstedet til Aker.

Vi gikk rett på sak og besøkte forekomsten av hybriden mellom krypmure og kryptep-
perot *Potentilla reptans x anglica* like ovenfor brygga. Hybridene vokser over et område
på vel 30 m² og forekomsten virker svært livskraftig. Det ble funnet noen få blomster, og
disse hadde alle fire kronblader og med en mørkegul flekk inne ved kronbladfestet.
Tanninga på de femkople blada er også et karakteristisk kjennetegn.

Vi bestemte oss så for å gå nordover langs vestsida av Berø, mot steinbrudda her, og i
første stranda vi kom til ble det registrert at det fantes mye ballastmasse med flintstein og
rester av porselensskår og gammel murstein. Sannsynligvis er dette tatt i land her i
forbindelse med isbruket på Berø, et isbruk som fikk is fra et tjern et stykke inne på øya.
Av planter var det lite spesielt å finne.

Mot nord var floraen svært triviell med få arter, og vi valgte derfor å snu og begi oss
sørover samme vei vi kom. Like nedenfor brygga hvor vi kom i land, finnes et hytte-
område hvor det også er kommet inn en rekke ballastplanter. Vi kunne registrere
byvortemelk *Euphorbia peplus*, snegleskolm *Medicago lupulinus*, orientveronika
Veronica persica og askerstorkenebb *Geranium pyrenaicum*. På ei planert område nede
ved vannet fant vi som ny for øya mursennep *Diplotaxis muralis*.

En hyggelige hytteeier i området ble med oss rundt og fikk etter hvert hytteeierne på
Hasselholmen til å ta oss over til dagens andre mål: en nyoppdaget naverlønnforekomst i
stranda på sørsida. Det ble registrert at det er mange større og mindre trær her, og det er
usikkert hvordan denne arten kan ha funnet veien hit. Det ble også registrert mengder av
liguster i samme område.

Kinnhalvøya i Brunlanes. Fellestur med Larvik lokallag.

Tirsdag 21. august. Turledere: Trond Grøstad og Roger Halvorsen.

Referent: Roger Halvorsen.

For de 19 framførte ble det en aldeles nydelig kveld ytterst ute på Brunlaneset.

Kinnhalvøya er en av de aller flotteste lokalitetene på Vestfoldkysten, ja kanskje på hele
Skagerakkysten, og forventningene var høye.

Vi gikk ei runde fra feriehjemmet og rundt spissen av halvøya og tilbake gjennom skogen.
Vekslingene i naturtyper er stor, topografien er preget av koller og klover og av flater
partier med skjellbanker ytterst og smådammer og myrområder i mellom.

Det ble funnet en rekke sjeldne og uvanlige arter på turen, og av disse nevner vi:

Blåstarr *Carex flacca*, engstarr *Carex hostiana*, krattalant *Inula salicina*, bakkesøte
Gentianella campestris, hårstarr *Carex capillaris*, en spesiell form av jåblom *Parnassia
palustris ssp palustris*, tvebostarr *Carex dioica*, loppstarr *Carex pulicaris*, strandsnylte-
tråd *Cuscuta europaea ssp halophyta*, trådtjønna *Potamogeton filiformis* (ny for
Vestfold) grastjønna *Potamogeton gramineus*, småtjønna *Potamogeton berchtoldii*,

busttjønna *Potamogeton pectinatus*, liten vassoleie *Ranunculus aquatilis*, den nyoppdagete flytegro *Elisma natans*, knoppsmåarve *Sagina nodosa*, dverggyllen *Centaurium pulchellum*, evjebrodd *Limosella aquatica*, firling *Crassula aquatica* og en piggknopp *Sparganium* sp. som etter hvert ble vanskelig å bestemme.

I strendene på vestsida av halvøya ble det registrert snylleteråd *Cuscuta europaea* ssp. *halophyta*, østersurt *Mertensia maritima* og knortestarr *Carex otrubaea*.

Valle i Bamble.

Søndag 26. august. Turleder: Tore Kjærø.

Referent: Tore Kjærø.

Det ble dessverre ingen tur til Stråholmen denne søndagen i august. Det var to årsaker til dette: 1) Taxibåten som skulle frakte oss ut hadde motortrøbbel og erstatningsbåt kunne ikke frakte alle på en gang. 2) Værmeldingen sa utrygt for torden og store nedbørsmengder.

Vi besluttet derfor å vandre en tur sørover fastlandet fra Valle. I kupert terreng langs kysten fant vi ikke mange spennende arter. Vi noterte moskuskattost *Malva moschata*, sandskrinneblom *Arabis arenosa*, stakekarse *Barbarea stricta* og krattslirekne *Fallopia dumetorum*. I sjøen fant vi japansk drivtang. Tilbaketuren gikk litt lenger inn i terrenget, vekk fra sjøen. Vi passerte gamle isdammer og en gammel nedlagt plass, Hovet, med mange gamle frukttrær. I området var det godt med sopp. Det ble plukket flittig blant mange av våre beste matsopper, rødskrubb, kantarell, pigg-sopp mm. før vi returnerte til Valle.

Sopptur.

Søndag 2. september. Turleder: Esther Broch.

Referent: Esther Broch.

Det var ni personer som møttes på Lietorvet som i år var oppmøtested for høstens sopptur. Værgudene var ikke på vår side, men på tur ville vi. Denne søndagen var Løvenskiolds bomveier åpne i Luksefjell og vi valgte å prøve en for turansvarlig ny lokalitet. Det viste seg å ikke være det klokeste valget, samtidig som det alltid er spennende å bli kjent med nye områder i vårt nærmiljø. Vi tok av fra gamleveien opp mot Hortesetra. Regnet økte på og det var derfor vått å forflytte seg ut i terrenget. Det var lite sopp i området og etter en liten, stående matpause, gikk turen tilbake mot Skien. Etter et nytt forsøk langs veien endte gruppen i et av turansvarligs "sikre" områder. Til tross for vedvarende regn ble det noen matsopp i kurvene. Det ble i hovedsak granmatiske, skrubb, gul og lys pigg-sopp og sleipsopp. Turansvarlig tar selvkritikk og takker en tålmodig turgruppe for turen og lover å sjekke lokalitetene bedre neste år.

Soppdag.

Samarbeid mellom TBF, Telemark Hagelag og Porsgrunn kommune ved Næringsmiddeltilsynet.

Søndag 16. september på Mule Varde.
Referent: Esther Broch.

Porsgrunn Friluft- og Miljøråd valgte i år å be TBF om å ta ansvaret for Mule Varde dagen og arrangere en soppdag for alle interesserte. Hagelaget og Næringsmiddeltilsynet ble kontaktet for å kombinere informasjon og utstilling av sopp med den ukentlige soppkontrollen i Porsgrunn. Oppstart på dagen ble lagt til kl 15.00 for å gi publikum anledning til å fylle sine soppkurver før de kom til Mule Varde for kontroll av den medbrakte soppen. Næringsmiddelkontrollen hadde hentet soppsakkyndig fra Vestfold for anledningen.

De som stod ansvarlig for dagen hadde selv hentet sopp som det ble laget navnet utstilling av. Representant fra TBF hadde laget diverse soppmat som de besøkene fikk smake. Oppskriftene kan fås ved henvendelse til referenten.

Hvor mange som var innom Mule Varde i løpet av de 3 timene det pågikk er det vanskelig å si, annet at det var jevnt med sopp-plukkere og andre interesserte hele ettermiddagen. Om dette fortsatt skal være en erstatning for vår aktivitetsdag om sopp vites ikke. Samhandlingen med Porsgrunn kommune og representanter for andre grønne foreninger i distriktet er en utfordring for Porsgrunn Friluft- og Miljøråd som TBF bør oppfordre til.

Atlaskveld.

Torsdag 27. september på Mule Varde.
Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

Dette var et forsøk på en ny type møter i TBF. Tanken er å fokusere på floraatlasarbeid ved at medlemmene i Atlaskomiteén gir informasjon om floraatlasen, og øvrige deltakere bygger opp kompetanse til å kunne rapportere inn plantefunn de har gjort.

Det var 12 fram møtte. Vi åpnet med en orientering om historien til TBF's floraatlas. Etter hver kom vi nærmere inn på hvordan man rapportert inn plantefunn til atlasen, med en orientering om hvordan man fant koordinatene til funnstedet på kartet.

Det ble delt ut liste med navnene på de artene som nå er i atlasen. Til slutt ble de 10 første artene i atlasen beskrevet med hensyn til hvor de er mulige å finne og hvordan de bestemmes.

Telemarks orkideer.
Ved Bjørn Erik Halvorsen.
I regi av Porsgrunn Friluftsliv- og Miljøråd.

Onsdag 3. oktober på Mule Varde.
 Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

Nærmere 40 personer hadde møtt fram til Bjørn Erik's foredrag om Telemarks orkideer. Dette var i regi av "de grønne onsdagene" til Porsgrunn Friluftsliv- og Miljøråd.

Bjørn Erik tok for seg alle orkideer som er funnet i Telemark, også de som muligens er utgått fra fylket. Han beskrev også orkideer som er funnet like utenfor vårt fylke, og som det dermed skulle være mulig å også finne i Telemark. Tilsammen omfattet foredraget, illustrert ved lysbilder, ca. 30 arter.

Det ble også tid til litt argumentasjon for vern av biotoper i vårt fylke slik som strandenger, gammelskog og slåtteenger.

Lars Levi Læstadius, naturforsker og forkynner.
Læstadius og naturens plass i hans teologi og forkynnelse.
Ved Lilly-Anne Elgvin.

Tirsdag 30. oktober i kirken på Stridsklev.
 Referent: Esther Broch.

Arrangementet var resultat av et samarbeid mellom TBF, Klevstrand menighet og Porsgrunn kommune ved kulturkontoret.

Initiativtaker i TBF til dette arrangementet var Roger Halvorsen. Han opprettet kontakt med foredragsholder som av alle ting hadde sin bakgrunn i Telemark. Arrangementet var annonsert i avisene og gjort kjent i nærområdet ved hjelp av plakater i tillegg til i TBF's program. Det gjorde at 45 personer var møtt frem i kirken for å høre på Lilly-Anne Elgvin denne kvelden. Hun har skrevet flere artikler om denne personligheten og er nå i ferd med å ta en doktorgrad på dette emnet.

De fleste forbinder vel navnet Læstadius med den evangelisk-lutherske bevegelse kalt *læstadianismen*, som har betydning, og fremdeles betyr mye i det religiøse og kulturelle liv på Nordkalotten. Det finnes også en betydelig litteratur om hans virke som grunnlegger av denne bevegelsen, og som prest i Nord-Sverige. En annen side ved dette rikt utrustede og hardt arbeidende menneske, nemlig hans arbeide som vitenskapsmann, er nok mye mindre kjent. Læstadius's spesielle innsats som botaniker ble imidlertid grundig behandlet av Olle Franzen i 1973: *Naturhistorikeren Lars Levi Læstadius*. Alfred Granmo ved Universitetet i Tromsø har i 2000 vært initiativtaker til produksjon av en video om botanikeren Lars Levi Læstadius. Den er vist i NRK 1 og nettversjonen forefinnes hos referenten.

Elgvin konsentrerte seg om presten og forkynneren og hadde ikke så mye kunnskap om den naturvitenskapelige siden av mannen. Hun hadde derfor med videoen som vi fikk se. På den måten ble kveldens foredrag delt i to. En del om vitenskapsmannen og en del om forkynneren.

Elgvin ga utrykk for at han først var forkynner og dernest vitenskapsmann, men at han brukte sine naturvitenskapelige kunnskaper i billedgjøringen av de religiøse tekstene og fortellingene. Man kan vel og tenke seg at bakgrunnen for billedgjøringen var at hele hans oppvekst og virke var blant det samiske naturfolket i Lappmarkene. Han formidlet som ingen annen gleden over plantenes og naturens skjønnhet noe som var helt uvanlig i denne tiden. Læstadius klarte i mange år å kombinere sitt embede som prest med naturvitenskapelig aktivitet med ekspedisjoner i de nordlige deler av Sverige og Norge og med skrifter så vel religiøse som naturvitenskapelige. I en periode på 12-15 år fikk han så mye å gjøre i forbindelse med den store religiøse vekkelsen i Lappmarkene og som også spredte seg til nabolandene at tiden ikke strakk til for annen innsats. Han måtte prioritere, og som prest, åndelig veileder og opphavsmann til vekkelsen er det klart hva som måtte komme i første rekke. Han skrev i den tiden et stort religionsfilosofisk verk, *Dårhushjonet*. Det ble hans religiøse hovedverk som av mange grunner ikke ble utgitt i sin helhet før i vår tid.

Jeg velger å avslutte referatet med noen sitater fra Granmo:

Sitat " En fremragende innsats på utforskningen av floraen i de nordlige områder av Sverige, og også delvis Norge og Finland. Det var en pionerinnsats på Nordkalotten når det gjaldt flora og plantegeografi. Han utfordret fagfolks oppfatning i flere systematiske spørsmål, samtidig som han sådde frø til omvurdering og nytenkning- en forutsetning for ny erkjennelse på et hvert område og ettertiden har i stor grad gitt ham rett hva angår lysets og klimaets påvirkning på plantene. Ved å fremholde et positivt syn på botanikken og kreve respekt for faget, var han med å hevde dets plass i samtiden og for fremtiden." Sitat slutt.

"Tatt av Kinas drage."

Ved Kari Wang.

Mandag 5. november på Mule Varde.

Referent: Charlotte Bakke.

Det var i slutten av mai i 1993 at Kari Wang, kjent fra sine mange foredrag i Norsk Hagelag, var på busstur i Kina sammen med andre plante-interesserte. Provinser de besøkte er på størrelse med Frankrike, og den er kjent som "Kinas hage". Fra denne turen var det hun viste bildene som de 16 framførte var kommet for å se.

Landskapet i denne delen av Kina kunne enkelte steder være nesten som på Vestlandet, med veier som slynget seg oppover fjellsidene. De fleste plantene vi fikk se, vokste i 3000 – 4000 moh. Der var mange dyrkede vekster, men botanisering litt utenfor alfarveg gav så visst mange spennende "villplante- funn". Vi la spesielt merke til de mange *Cypripedium*-artene. Den minste av dem var bare 5 cm, men de fantes også i halvmeter-høye utgaver både i gult og lilla. *Primula*-artene utmerket seg også med sitt mangfold, ikke bare fantes de i mange størrelser og farger, mange av dem var i tillegg sterkt duftende.

Blant andre fine ting så vi en intenst blå lerkespore *Corydalis*, en stor og kraftig *Arisaema*, orkidéen norne *Calypso bulbosa*, en lilje, *Lilium regale* som bare vokste i et eget dalføre samt en plante som dannet store tuer og kunne bli veldig gammel. Vår allestedsnærværende burot *Artemisia vulgaris* fantes også i Kina. Det ble der sagt at den kunne hjelpe mot myggplager. Man skulle gni den rundt ankene, og myggen ville holde seg på avstand. Foredragsholderen hadde prøvd dette, men uten noe særlig hell. Bilder fra kinesisk kultur- og folkeliv fikk vi også se; den kinesiske mur, templer, handel og jordbruk samt "velfriserte" parker og hageanlegg. Mektige landskaper hørte likeledes med.

Viser, vers og blomster.

Ved Roger Halvorsen.

I regi av Porsgrunn Friluft- og Miljøråd.

Onsdag 28. november på Mule Varde.

Referent: Charlotte Bakke.

Møtet var i regi av Porsgrunn Friluft- og Miljøråd ("Grønne onsdagskvelder"), og det var bredt annonsert. Så da tiden var inne til å starte opp, hadde ca. 70 personer greid å presse seg inn i Mule Vardes lokaler.

Nyresildre

Ill.: Miranda Bødker

Roger tok oss først "med" til Mølen vinterstid. Så fikk vi følge de første vårblomstene, fra skjorbuksurt ved sjøkanten til kjente og kjære planter som hestehov, blåveis, bekkeblom og blomstrende seljektivster. Forsommeren var representert ved "gullviva" (nøkleblom), "mandelblom" (nyresildre), kattefot og blå fiol, som Evert Taube synger om i sin Sjøsalavals. Og da ble denne valgt til allsang. Både før og etter dette framførte Roger en god del dikt og sanger, når det passet inn i programmet. Gjennom hele presentasjonen var det også flettet inn morsomme og snedige historier knyttet til flere av plantene. Vi kom til midtsommer, og med den dukket prestekrage, blodstorkenebb, rød jonsokblom, skogstorkenebb og løvetannenger opp på skjermen. Så var det tatt med en egen "avdeling" med orkidéer. Ferden gikk videre til Øvre Telemark der blåklokkene lyste mot oss, og engene stod i sin fulle prakt. En blomstrende geitrams minnet om at sommeren var på hell. Høyfjellet var neste stopp, med bergveronika og seinere på høsten med myrull i mengder. Høstfargene i fjellet var også tatt med. Roger avsluttet sitt foredrag nede ved havet igjen, med en gåseflokk som dro mot sør og en stemningsfull vise av Dan Andersson.

”Jeg velger meg.”

Torsdag 29. november på Mule Varde.
Referent: Christian Kortner.

Ca. 20 personer inkludert vertskapet på Mule Varde møtte til dette “jeg velger meg” møtet.

TBF har heldigvis mange aktive og kunnskapsrike medlemmer så det er aldri mangel på mulige temaer og bildevisere. Denne kvelden var tre stykker invitert til å komme med hvert sitt tema. Dessverre gjorde et forfall at det ble “bare” to temaer denne kvelden, men de utvalgte hadde ingen problemer med å fylle kvelden med mange flotte bilder.

Kjell Thowsen tok for seg kurvplantefamilien og viste bilder av en mengde forskjellige arter i kronologisk rekkefølge slik de kommer i Mossbergs flora. Blant disse var det mange uvanlige arter blant annet fra Danmark og Sverige som mange av de fremmøtte ikke hadde sett før.

Øyvind Skauli viste bilder fra Øland tatt på flere turer til denne flotte øya i Østersjøen. Han hadde ikke bare blomsterbilder å by på, men også bilder fra ulike kulturelle begivenheter. Blant annet bilder fra en feiring av botanikeren Carl Linnaeus (Carl von Linné) og hans Ølandstur i 1741 med lokale personer i tidsriktige drakter.

Takk til Kjell og Øyvind for en interessant og hyggelig kveld.

Julemøte med Rørosminner.

Fredag 7. desember i Sundjordet Idrettsforenings klubbhus.
Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

Sundjordets klubbhus var vakkert pyntet til julemøte når 33 medlemmer møtte opp til denne tradisjonsrike begivenhet. Gjestene ble mottatt med gløgg. Denne gang var det spesielt hyggelig med mange langveisfarende besøkende, fra Stavanger, Kristiansand, Kragerø, Nannestad, Krokstadelva, Ås og Larvik.

Bjørn Erik viste først ca. 90 dias. Deretter supplerte Christian med noen bilder. Til slutt viste Svein Imsland sitt bidrag. Noen gjentakelser ble det, men alle hadde interessante ting å bidra med. Høydepunktet ble orkidéene, der svartkurle, blodmarihand og lappmarihand var nye arter for mange. Men, funnet av dvergtettegras ble også viet mye oppmerksomhet. Det ble diskusjon omkring starrarter og en øyentrøst.

Etterpå ble det kos med kaker og kaffe. Folk hygget seg. Jeg vil benytte anledningen til å sende en takk til dem som hjalp til med pynting av lokalet og rydding av lokalet etterpå. Også en takk til dem som hadde tatt med kaker, selv om vi hadde glemt å nevne dette i møteprogrammet på forhånd.

"Jag vilger meg"

Tuesday 29 November 1944
Hilbert Christian Jensen

On 10 November 1944 I was in the garden at 10:30 AM. I was looking at the plants in the garden and I saw a small plant with a long stem and a few leaves. I was very interested in it and I decided to draw it.

The plant was very small and I was very interested in it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it.

I was very interested in it and I decided to draw it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it.

I was very interested in it and I decided to draw it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it.

I was very interested in it and I decided to draw it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it.

I was very interested in it and I decided to draw it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it.

I was very interested in it and I decided to draw it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it.

I was very interested in it and I decided to draw it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it.

I was very interested in it and I decided to draw it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it.

I was very interested in it and I decided to draw it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it.

I was very interested in it and I decided to draw it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it. I was looking at it for a long time and I was very interested in it.

